

Editorial: Denna artikel har genomgått redaktionell granskning (ej peer-review)
Citera artikeln så här: Garmy P (2025) Vad är omvårdnad och vad är det inte?
Reflektioner kring ICN:s nya definition av omvårdnad och sjuksköterskan.
Sömn och Hälsa, 13, s. 9–14. <http://doi.org/10.59526/soh.14.59001>

Vad är omvårdnad och vad är det inte?

Reflektioner kring ICN:s nya definition av omvårdnad och sjuksköterskan

Pernilla Garmy, professor i omvårdnad och redaktör för tidskriften Sömn och Hälsa

I juni 2025 presenterade International Council of Nurses (ICN) en ny, uppdaterad definition av både nurse och nursing. Behovet av att definiera professionen är i sig inget nytt. Redan i mitten av 1800-talet ställde sig Florence Nightingale frågan ”What is Nursing and what it is not” (Nightingale, 1859/2010). Sedan dess har ICN, sedan början av 1900-talet, arbetat för att skapa en globalt giltig beskrivning av sjuksköterskan och omvårdnaden (Williamson, 2023).

En central gestalt i detta arbete är Virginia Henderson, som på 1950- och 1960-talen fick ICN:s uppdrag att utveckla definitioner. Hon uttryckte det tydligt: ”*It is self-evident that an occupation, especially a profession, whose services affect human life must define its function*” (Henderson, 1991).

Nätverket Sömn och Hälsa är en del av Svensk sjuksköterskeförening och samlar många olika professioner som möter människor med sömnproblem. Just i denna text fokuserar jag dock på sjuksköterskan och omvårdnad. Genom kopplingen till Svensk sjuksköterskeförening är nätverket också indirekt en del av ICN, som i dag representerar nästan 30 miljoner sjuksköterskor världen över. Definitionerna som ICN tar fram är därför särskilt relevanta för sjuksköterskor, eftersom de

Tidskriften Sömn och Hälsa. ISSN: 2003-234X; e-ISSN: 2003-2501

Copyright: © 2025 Garmy P. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited and the license is stated. <http://doi.org/10.59526/soh.14.59001>

påverkar både hur professionen förstås globalt och hur vi kan tala om vårt arbete nationellt.

Den nya definitionen bygger på en omfattande litteraturgenomgång, insamling av synpunkter från olika intressenter samt arbete i en internationell expertgrupp (White, Gunn, Chiarella, Catton, & Stewart, 2025). Trots vissa diskussioner, till exempel kring begrepp som *planetary health*, *privilege of intimacy* och skillnaden mellan *person-centred* och *people-centred* vård, har det funnits ovanligt stor samsyn kring de centrala delarna.

ICN:s nya definition skiljer mellan *nurse*, den legitimerade sjuksköterskan och den professionella rollen, och *nursing*, omvårdnad som både är sjuksköterskans praktik och det akademiska ämnet. När vi talar om *nurse* handlar det om vem som utövar professionen, medan *nursing* beskriver vad professionen gör och det kunskapsområde vi förvaltar.

Definitionen tydliggör sjuksköterskans ansvar och bidrag långt bortom den direkta patientkontakten: ledarskap, påverkansarbete (*advocacy*), utveckling av hälso- och sjukvårdssystem samt synlighet i frågor som rör hälsopolicy, klimatförändringar, humanitära insatser och jämställdhet.

Syftet med en definition är mångfacetterat. Inom professionen kan den användas för utbildning, reglering, kompetensförsörjning och för att skapa ett gemensamt språk globalt. Utanför professionen har definitionen en förklarande funktion och synliggör sjuksköterskans legitima och nödvändiga roll i samhället.

ICN:s formulering betonar att sjuksköterskor främjar hälsa, förebygger ohälsa, skyddar patientsäkerhet, lindrar lidande, underlättar återhämtning och anpassning samt värnar människans värdighet genom hela livet och i livets slutskede. Samtidigt erkänns de olika förutsättningarna världen över. I vissa länder krävs kandidatexamen, i andra är utbildningsnivån kortare, men definitionen ska vara tillämpbar globalt.

Den nya definitionen av omvårdnad och sjuksköterskan är relativt kort. Nedan finns översättningar, men observera att dessa är gjorda av mig och inte är auktoriserade. Jag kan tänka mig att Svensk sjuksköterskeförening inom kort kommer att ta fram auktoriserade översättningar. Om du har möjlighet rekommenderar jag dig också att läsa hela rapporten på drygt 80 sidor. Där framgår hur ICN har arbetat fram denna korta definition genom en gedigen litteraturgenomgång, samtal med sjuksköterskor från hela världen och intensivt arbete i en expertgrupp. Det framgår också att det inte alltid har varit lätt att hitta gemensamma termer, eftersom förutsättningarna för omvårdnad och sjuksköterskans arbete ser så olika ut i olika delar av världen.

Framför allt vill jag rekommendera alla att läsa den förklarande texten till definitionen. Den är på tre sidor och består av förklaringar till 25 begrepp som återfinns i definitionen, exempelvis profession, säker och hållbar miljö, omvårdnadsfilosofi, vetenskaplig kunskap, medkänsla, social rättvisa och att lindra lidande.

Som sjuksköterska på barnsjukhuset i Lund minns jag de nattliga samtalen med barn, tonåringar och föräldrar på avdelningen. Jag minns också hur vi försökte arbeta personcentrerat och tillsammans med familjerna hitta det mest skonsamma sättet att utföra kontroller och andra vårdinsatser under natten för att störa så lite som möjligt. Vi arbetade aktivt med att stärka dygnsrytmen hos våra små patienter som kanske låg länge i sängen. Det handlade om att skapa tydliga rutiner: ljus på dagen och mörker på natten, så långt det var möjligt med tanke på utrustning och kontroller. I detta samarbetade vi nära med lekterapin och sjukhusskolan för att ge barnen aktivitet under dagtid.

Som skolsköterska minns jag återkommande samtal med elever, föräldrar och skolpersonal om sömn och hur vi kan hjälpa barn och unga att utveckla goda sömnvanor.

Kort sagt är sömn, vila och återhämtning centralt för mig som sjuksköterska. För att orka ett långt yrkesliv behöver vi också reflektera över våra egna behov av sömn och återhämtning. Hur skapar du själv

goda förutsättningar för sömn, vila och återhämtning? Det behöver inte vara perfekt. Sannolikt finns det ingen människa i världen som sover optimalt natt efter natt. Men vi kan göra vårt bästa och bidra till att skapa förutsättningar för god sömn, vila och återhämtning, både för patienter och för oss själva.

Om vi återknyter till Florence Nightingales klassiska fråga "What is Nursing and what it is not" så är sömn, vila och återhämtning tveklöst en del av kärnan i omvårdnaden. Att integrera detta i praktik, forskning och policy, för patienter och för professionen, är en viktig väg framåt. Här vill tidskriften Sömn och Hälsa vara en plattform för reflektion och erfarenhetsutbyte, så att vi tillsammans kan utveckla kunskap och stärka omvårdnadens roll inom detta område.

ICN:s definition av omvårdnad (nursing) *

Omvårdnad är en profession som är ägnad åt att värna allas rätt till högsta möjliga hälsa, genom ett gemensamt engagemang för att erbjuda samordnad, kulturellt trygg och personcentrerad vård och service.

Omvårdnad handlar om att agera och verka för människors jämlika tillgång till hälsa och hälso- och sjukvård, samt för säkra och hållbara miljöer.

Omvårdnadens praktik förkroppsligar professionens filosofi och värden genom att tillhandahålla professionell vård i de mest personliga och hälsorelaterade aspekterna av människors liv.

Omvårdnad främjar hälsa, skyddar patientsäkerhet och kontinuitet i vården, samt leder och utvecklar hälso- och sjukvårdsorganisationer och system.

Omvårdnadens praktik vilar på en unik kombination av vetenskapsbaserad disciplinär kunskap, teknisk kompetens, etiska normer och terapeutiska relationer.

Omvårdnad är djupt förankrad i medkänsla, social rättvisa och en bättre framtid för mänskligheten.

ICN:s definition av sjuksköterskan (nurse)*

En sjuksköterska är en professionell yrkesutövare som är utbildad i omvårdnadens vetenskapliga kunskap, färdigheter och filosofi, och som är reglerad att utöva omvårdnad utifrån etablerade praxisstandarder och etiska koder.

Sjuksköterskor stärker hälsolitteracitet, främjar hälsa, förebygger sjukdom, skyddar patientsäkerhet, lindrar lidande, underlättar återhämtning och anpassning samt upprätthåller värdighet genom hela livet och vid livets slut.

Sjuksköterskor arbetar både självständigt och i samverkan, i olika vårdkontexter, för att förbättra hälsan genom påverkansarbete (advocacy), kunskapsbaserat beslutsfattande och kulturellt trygghet, terapeutiska relationer.

Sjuksköterskor ger personcentrerad och medkännande klinisk och social vård, leder och organiserar verksamheter, stärker hälsosystem, främjar folkhälsa och befolkningens hälsa, samt bidrar till säkra och hållbara miljöer.

Sjuksköterskor leder, undervisar, forskar, driver påverkansarbete, utvecklar innovationer och utformar policy för att förbättra hälsoutfall.

**Översättningen till svenska är gjord av författaren. Detta är ingen auktoriserad version av ICN:s definition.*

Kontakt: Pernilla Garmy: pernilla.garmy@hkr.se

ORCID

Pernilla Garmy: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0171>

Referenser

- Henderson, V. (1991). *The nature of nursing: A definition and its implications for practice, research, and education. Reflections after 25 years* (NLN Publ. No. 15-2346, vii–xi, 1). National League for Nursing. PMID: 1780233
- Nightingale, F. (2010). *Florence Nightingale's Notes on nursing: What it is and what it is not & Notes on nursing for the labouring classes* (Original work published 1859). Springer.
- White, J., Gunn, M., Chiarella, M., Catton, H., & Stewart, D. (2025). *Renewing the definitions of "nursing" and "a nurse"* (Final project report, June 2025). International Council of Nurses. https://www.icn.ch/sites/default/files/2025-06/ICN_Definition-Nursing_Report_EN_Web_0.pdf
- Williamson, L. (2023). The global voice of nursing: A history of the International Council of Nurses from 1899 to 2022. International Council of Nurses.